

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

אלה הדברים (א, א) - מתוך שהן דברי תוכחות, לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז (רש"י). אחרי תרי"ג אותיות מהאות ב' של דברים יש ר', אחרי תרי"ג אותיות יש כ', הלאה יש ה' = ברכה. שאף-על-פי שספר דברים הוא תוכחות וענשים, מכל-מקום אם שומרים תרי"ג מצוות, יתהפכו בלם לברכה. (הגר"א מוילנא)

דברי משה נמשכו 36 ימים, מא' בשבט עד ז' באדר, וסמנך: אלה = בגימטריה 36. (פרפראות)

מול סוף (שם) - שוב יום אחד לפני מיתתך, מול סוף שיהיה כנגדו סוף כל האדם. (אלשיך)

אחד עשר יום מהרב (א, ב) - רמז לאחד עשר הימים שמתאבלים בהם על הרבן בית המקדש, תשעה ימים של חדש אב, שבועה עשר בתמוז ועשרה בטבת. (כלי ימור)

הואיל משה (א, ה) - הואיל אותיות אליהו, שקשם שמושה רבנו באר את התורה כך יבוא אליהו בעתיד ויפרש לנו את דברי התורה הסתומים שלא הכרעו. (שם משמואל)

באר את-התורה (שם) - בפרשת פי תבוא נאמר: באר היטב, גם שם מפרש רש"י בשבעים לשון. היטב מתגלגל ל-70, ה = 5, הי = 15, היט = 24, היטב = 26, בסך-הכל 70. (שפתי חכמים)

רב-לכם שבת בהר הזה (א, ו) - לכם שבת ראשי-תבות: לזחות, בליים, משכון, שבת, ב' תורות, כל אלו קבלו ישראל בהר סיני. (שמנה לחמו)

אם-יראה איש באנשים האלה (א, לה) - סופי תבות משה, שגם משה רבנו כולל בגזרה זו.

וזלתי כלב בריפנה הוא יראנה ולו-אתו (א, לו) - יראנה בגימטריה חבדו, בא לרמז שחברון מיעדת לכלב בן-ירפנה. (נפלאות חדשות)

ואת-יהושע צייתי (ג, כא) - מלא עם ו'. 30 פעמים מזכר יהושע בתורה ואחד מהם מלא שהוא כמו פעמים. בסך הכל 31 פעמים, כנגד 31 מלכים שבכש יהושע. (מהר"ל דיסקין)

ספורים בפרשה

אלה הדברים אשר דבר משה אל-כלי-ישראל (א, א)

יהודי אחד שעסק במסחר והיה חוכר מאדון האחזה בעיר מגוריו חנות לממכר מזון, בא לפני רבי מאיר מפרימישילן והתאונן בפניו, כי סוחר אחד יורד לחייו והוא מציע מחיר גבוה יותר לחכירת החנות מידי האדון. הדבר היה בפרשת דברים והרבי מנה בפניו את כל הפרשות בספר דברים ועל ידן ברכו: "דין ודברים יש לך עם הסוחר, ואתחנן לה' שתצליח בכל מעשי ידך, אבל עקב קדם לכן ראה ושכר לך חנות אחרת, ואחר כך תעמיד את המתחרה לפני השופטים בבית הדין, תצא מהחנות שלך ותבוא לחנות החדשה, ואז תהיה נציבים ותעמוד עם בני ביתך בשפע כלכלי, עד שתהיה במצב של יעלה וכל עסקיך ילכו בדרך טובה. אם קימת האזינו לדברי, אז תזכה ותשרה בך הצלחה וזאת הברכה"....

בשנים עברו, גרו כל בני ירושלים בין החומות והטלטול בשבת התר פדיון חצר. לפני כמאה וחמשים שנה, החלו להתישב בשכונות החדשות מחוץ לחומות ורבים נכשלו בלי ידיעה באסור הוצאה, כאשר יצאו בשבת מהחומות עם חפצים בכיסייהם. באו פניה מבני העיר אל רבי שמואל סלנט ובקשו ממנו לגור שלא לצאת מן העיר העתיקה בשבת. סרב רבי שמואל לעשות כן ואמר: "חושש אני שמא מעטים לא ישמעו בקולי. מוטב יהי שווגין ואל יהיו מזידין". התפלאו השומעים ואמרו: "והרי דבריו של רבנו נשמעים לכל!" "היא הנותנת", אמר רבי שמואל, "מדוע דברי נשמעים? מפני שאינו גוזר דבר על הצבור, אלא אם כן ברי לי שבכל יקבלו את דברי. רק אצל משה רבנו נאמר אל-כלי-ישראל, שדבריו היו נשמעים תמיד". כשעלה האדרת על פסא הרבנות בירושלים, התקין ערוב מהדר בעיר ושלם את כל ההוצאות מכיסו.

במדבר בערבה (שם) מתוך שהן דברי תוכחות, הזכירן ברמז (רש"י)

הבעל-שם-טוב שבת פעם בעיר אחת, ולאחר תפלת מנחה עלה מגיד אחד לדרש וכל דבריו היו מלאים תוכחות ודברי מוסר נוקבים, עד שגרם חלישות הדעת לפשוטי העם התמימים ויראו ה'. סרב הבעל-שם-טוב לשמע דברי קטרוג על עם ישראל ויצא מבית המדרש. ביוון שיצא, יצאו אחריו שומעים נוספים עד שהמגיד נאלץ לסגור את דרשתו. למחרת בא המגיד אל הבעל-שם-טוב והוא אמר לו בהקפדה: "היתכן? ביצד מרהיב יהודי בנפשו לעמד ולדבר לשון הרע על ישראל? כשיהודי עוסק במשא ומתן בשוק, ולפנות ערב נזכר הוא שלא התפלל עדין מנחה והוא רץ לבית הכנסת להתפלל כשדעתו מפזרת עליו ואינו מכוון בראוי בתפלה, הרי מלאכים ושרפים רועדים מתפלתו של יהודי זה. ואיך אפשר לדבר על בניו האהובים של הקדוש ברוך הוא?". כך גם מספר על סגנונם של ישראל, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, ששקה אף הוא פעם בבית המדרש בקשיה שמגיד אחד עמד ושפך אש ונפרית על חטאי עם ישראל. פרוש רבי לוי יצחק את ידיו לשמים ואמר: "רבנו של עולם! אל תשת לבך לדבריו של זה, העניית מדברת מתוך גרונו. תן לו פניה מאות רבלים ויפסיק לקטרוג".

היה היה

כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים

מגדולי רבני דורו, היה רבי יצחק טיב ראש רבני תונים. משמים זכה לכשרונות מיוחדים, אותם נצל ללמוד התורה ולחבור ספריו החשובים. נוהג היה לשבת בדיני תורה, ותוך כדי כך שהיה מקשיב לטענות הצדדים, היה גם עונה על שאלות חמורות בהלכה לשואלים שנדחקו ונכנסו לבית הדין. היו אנשים שרגנו אחריו, אולם פאשר בדקו את פסקיו ואת שאלותיו, ראו שהכל שריר וקיים והשתוממו מחכמתו הכבירה. אחד מגדולי דורו המליץ את הפסוק: "פי צדיק יהגה חכמה ולשונו תדבר משפט", פאשר לשונו עוסקת להרץ משפט בדיני תורה, פיו הוגה באותה עת בחכמת התורה ועונה כראוי, דבר דבר על-אפניו.

חכמתו של רבי יצחק מפרסקת היתה בקהלחו, ומשום מעשה שהיה התפרסמה חכמתו גם בעיני הגויים, ומעשה שהיה כך היה. אחמד וג'מיל, שני ערבים תושבי תונים, היו בעלי שדות סמוכים זה לזה. השלום מעולם לא שרר ביניהם ויריבות סמויה פעפעה תדיר מתחת לפני השטח. בין שני השדות נטעה שורה של עצי פרי חסונים, שגבלו את תחום שני השדות וקבעו גבולות את גדל השטח של כל אחד מהשכנים. ימים ארוכים עברו ובאחד הימים, הפליג אחמד לדרך ארצה לרגל מסחרו וחזר רק לאחר מספר שבועות. מיד עם שובו לתונים, מהר אחמד לבקר בשדהו כדי לראות אם הכל מתנהל שם כשורה, אך פאשר הביט בשדה חשכו עיניו. שורת עצי הפרי נעקרו מן השדה, שטח השדה שלו הצטמצם באופן נפר ואילו שדהו של שכנו ג'מיל, גדל בהרבה.

החל אחמד לזעק מרה על ג'מיל וקבל על העול שגרג עמו, אך הלה העמיד פניו תם ולא הבינו על מה כל המהומה. הוא הכחיש במצח נחושה את קיומם של עצי הפרי, פפר באשמה של הסגת גבול ודחה מפל וכל את הטענה על השטח שנגזל משכנו. "שטח השדה שלי היה גדול משלך", אמר ג'מיל בהחלטיות, "ומעולם לא עשיתי שנוי כלשהו במקום". פשרא אחמד כי הוא מקלה את דבריו לריק, הזמין את יריבו אל בית המשפט האזרחי בעיר. השופטים האזינו לטענות של שני הצדדים, ולמרות שגבר היה כי אחמד מדבר דברים אמתיים, אך מפיון שלא הצליח להוכיח את בעלותו על השטח המקלא באמצעות רשום הקרקע ברשיות. העבירו השופטים את הדיו לערפא שפוטית גבוהה יותר. אולם, גם השופטים בבית הדין הגדול נלאו למצא פתרון לשאלה ולבסוף העבר הדבר להכרעת המלך. האזין המלך בכבד ראש לדברי הצדדים ואף הוא נותר נבוך ולא ידע להחליט מי מהם צודק. שמע הופוח התפשט ברחבי המדינה וכלם הביעו את דעתם, אך מוצא אין.

החליט המלך להעביר את השאלה המספקת אל הרב היהודי המפרסם, רבי יצחק טיב, ששמע חכמתו הגיע אף לאזני המלך. הזמן רבי יצחק אל ארמון המלוכה והמלך ספר בפניו על הסכסוך הקשה, שלא נמצא לו פתרון מניח את הדעת. במקום תשובה, בקש רבי יצחק לראות את השדה המדבר כמו עיניו. ירד, אפוא, המלך יחד עם רב היהודים ועמדו בשטח המריבה, כשכלם דרוכים למוצא פי הרב. נשא רבי יצחק את עיניו, פחן את השדה מכל עבריו ולבסוף פנה אל ג'מיל ושאל: "פיצד אתה חורש את השדה? וג'מיל השיב: "באמצעות פרה". "הבא נא את הפרד לכאן", בקש הרב. לפליאת כל הסובבים הדחיר הרב את הפרד על פני השדה והלה החל לדהר בדרפו הרגילה במימים ימימה. אך להפתעת כלם, נעצר הפרד בנקדה מסימת. במרחק הגון מהגדר שלפניו. פידוע, הפרד מרגל שלא להכנס לשטח לא מפר והוא פוסע תמיד באותה דרך קבועה שבה הוא רגיל לפסע מדי יום. מהר הרב אל המקום בו נעצר הפרד, וצנה לחפר באדמה לרחב השדה. לא ארכו הרגעים, ובמקום נמצאו שרשים רבים שהשתרכו לעצי הפרי הרבים שננטו בשורה ארפה, ושמשו עד לעיקרתם הזדונית פנקדת ציון הגבול.

האמת צפה והתגלתה במלוא עצמתה וקרנו של הרב היהודי עלתה לאין שעור. המלך השתאה אל מול חכמתו הרבה של רבי יצחק ומהר להעניש את הערבי הנזל, שהודה בהסגת הגבול והגדר הושבה למקומה הקודם.

שעות אחדות לאחר שהגזלה הושבה לידיו, מהר אחמד המאשר אל ביתו של רבי יצחק ובירדו תשורה יקרת ערך, אותה רכש בדימים קרבים והוא בקש להעניקה לרב לאות הוקרה על פסק הדין לטובתו. קבלו הרב במאור פנים, אך סרב לקבל את המתנה ואמר: "אם הייתי מקבל מתנות מידי בשר ודם על מעשי, לא הייתי מסגל לפסק דין אמת ולא הייתי זוכה להגיע לחכמה האמתית". תשובתו של הרב כמו גם פסק דינו המכחם, האדירה את שמו וכבודם של היהודים ותורתו עליו בעיני גויי הארץ שבעה מונים.

מאורות

הרה"ק רבי יעקב יצחק החוזה מלובלין ז"ע ליום ההולא ט' במנחם אב תקע"ה

מגדולי תלמידיו של רבי אלימלך מליזנסק ומראשי מנהיגי החסידים בפולין. נולד למשפחה מיוחסת מצאצאי השל"ה הקדוש ואבי אמו היה הצדיק רבי יעקב קופל מליקובה. בנעוריו הלך שבע שנים עם פסו על עיניו להשמר מפראות אסורים, ונדע אחר כך לבעל ראיה רוחנית, עד שהיה רואה על אדם את כל מעשיו ונגלגלי נשמתו, ולכן פנה "החוזה". אלקים נהרו אליו ובהם גדולי דורו ומנהיגי החסידות בדור הבא. התנהג בענוה מפלגת ונסדר ההנהגה שלו רשם: "לזכר תמיד שבלם טובים ממני אפלו המשרת, ולהפיר בשפלותי מכל אדם ומכל הבריות". כך פרש את הפסוק בפרשתנו: "ונשב בנאי מול בית פעור" - עשינו תשובה מתוך הכנעה, שהרי הגיא נמוך ושפל הוא לעמת הר. ליהודי שהתאונו שיש לו מחשבות זרות בתפלה, אמר: "אין זה מחשבות זרות, כי אלו המחשבות שלך". ביתו היה פתוח לכל עני ועובר ארח והוא בעצמו היה משמש בשמחה. פעם בא אליו אדם, שהגיע לעיר להזכיר אצל החוזה אשה מקשה לילד, ולא ידע שהיא הרבי. ארחו הרבי בכבוד גדול ובבקר בשרו שהאשה ילדה למזל טוב ולשלווה לשלום. פערבו ימיו, התאמץ לקרב את הגאלה יחד עם רבי מנחם מנדל מרימינוב והמגיד מקוויניץ, אך מעשה שטן הצליח והוא נפל בשמחת תורה מתולן ביתו ושכב בחליו עד יום פטירתו ביום החרבן, תשעה באב תקע"ה.

יוסיף דעת

בפרשתנו מסופר על עוג מלך הבשן שנשאר מיתר הרפאים וערשו תשע אמות אורך וארבע רוחב. הרמב"ן והריב"ש כותבים, שעוג היה בריה מנוולת ומזוהר, מפני שהיה רוחבו קרוב למחצית אורכו, מעין אדם מרובע... עוג ואחיו סיוחון נולדו הרבה שנים לפני המבול. אביהם היה אחיה בר שמחאי שירד יחד עם עזאל מן השמים בדור אנוש, והם הפלילים, רבנו בחיי מביא בשם המדרש, שסיוחון נולד בתיה מאחיה שבא על אשת חם סמוך לכניסתם לתיה, וקראו סיוחון שדומה לטיח במדבר. במסכת סופרים ובפרקי דר"א כתוב, שעוג הוא אלעזר עבד אברהם. עוג מכונה "הפליט" מפני שנבלט מהמבול ויחד עם סיוחון ישבו מחוץ לתיה נח וניצלו מהמבול מפני שהיו מלאכים ואינם בגזירת "יומח את כל היקום", והמים הגיעו להם רק עד קרסוליהם. החזקוני מוסיף, שהמים סביבם היו צוננים, כי אם לא כן היו נידונים ברותחין, ולפי הברטנורא ניצלו מהמים מפני חוזקם הרב. רש"י מביא בשם הגמרא בסנהדרין (וכתב המהרש"א שלא נמצא בגמרא שלפניו), שהם ניצלו מפני שברחו לארץ ישראל. עוג נבא לספר לאברהם על כי נשבה לוט, ומפני שמצא את אברהם עומד ומכין עוגות לפסח, נקרא 'עוג'. השניים הארכי ימים יותר מאלף שנה, עד לכניסת ישראל לארץ ישראל ואז הרגם משה, והמב"ש כתב שאם לא היה משה הורגם "אולי היו חיים לעולם". כשראה עוג את בני ישראל, עקר הר בן שלוש פרסאות ורצה לזרוק עליהם, שכן נולד ממלאכים וכוחו לא היה בגדר אנושי. הביא הקב"ה נמלים שחוררו את החר ונפל עד צווארו, ושניו השתרבו כדי שלא יוכל להוציא את הארץ מצווארו. משה פחד ממנו, מפני שהתברך מאברהם אע"פ שנתן עינו בשורה, והקב"ה הביטחו שיינתן בידו. נטל מלך עוג עשר אמות ופניו עשר אמות וגובהו היה עשר אמות, ולא הגיע אלא לקרסולו, אך הפילו והרגו. תינוק בן יומו אין משמרין אותו מעכברים, ועוג לאחר מותו משמרין.

גם פרה זקנה מעניקה חלב...

פניני אור חיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

אלה הדברים - עוד ידעה להגיד הכתוב שכל ארבעים שנה שהיה משה רועה ישראל במדבר, לא דבר להם קשות, זולת אלה הדברים הוא שדבר קשות, והגם שמצינו שאמר להם שמעו נא המורים, לא אמר דבר זה לכללות ישראל אלא לחלק אחד שהיו מורים הוראה, וכן אמרו בספר הזהר, אבל לכל ישראל לא דבר קשות זולת אלה, והוא מה שדקדק לומר אל בני ישראל פרוש אל כלם הוא שלא דבר קשות אלא אלה, אבל לקצתו ימצא שדבר קשות חוץ מאלה:

בעבר החדן - ואפשר לפרש כל הכתוב דרך רמז באפן אחד. שלא יהיה להוט אחר דברים הנמנים לאהב הון עולם הזה, שכל החולף אחר תאוות לבו בטל הוא מעבודת ה', וצריך האדם להסתפק בהכרח, והוא מה שרמז באומרו ודי זהב שאמר לזהב די. או ידעה על זה הדרך, שכל מה שיהיה לו יהיה בעיניו דבר מספיק כאלו יש לו כל זהב, והוא על דרך אומרו איהו עשיר? השמח בחלקו, וזכה יטה לבבו לעבודה העליונה היא עבודת ה' אלהים חיים:

לא תיראום - הגם שמדבר ליהושע, אמר לשון רבים לכלל גם כל ישראל, לומר שלא יהיה אפלו אחד מישראל דא מהם כי ה' נלחם להם. ולמה שפרשתי לאמר לישראל, אמר לשון שדבר בו לישראל שיבטחו באלהים חיים:

דברי הימים

בז' במנ"א רנ"ב, פורסם הצו של מלך ספרד פרננדו ואיזבלה לגירוש כל יהודי ספרד. הגירוש התבצע ביום המר והמנהר תשעה באב, ויצאו לגלות כשלוש מאות אלפי יהודים. רבי יצחק אברבנאל כינה את הגירוש חורבן הבית השלישי.

ביום זה בשנת תש"ב, החל גירוש גטו יהודי ורשה אל מחנה ההשמדה טרבלינקה, הי"ד.

בתשעה באב אירעו צרות רבות לעם ישראל, היל"ת. בשנת ב'תמ"ט היה בו חטא המרגלים ונגזר על אבותינו שלא ייכנסו לארץ, בשנת ג'של"ח נחרב בו בית המקדש הראשון, בשנת ג'תתכ"ח נחרב בו בית המקדש השני, בשנת ג'תתצ"ה נחרבה העיר ביתר ואח"כ נחרשה ירושלים ונקראה 'איליה קפיטולינה', בשנת ה'רנ"ב אירע בו גירוש ספרד, בשנת תרע"ד פרצה בו מלחמת העולם הראשונה, ומאורעות תרפ"ט.

בי' במנ"א רנ"ח גורשו היהודים שוב, מפורטוגל.

בי"א במנ"א תצ"ג, נסוג הצבא הפרסי מבגדד והיהודים חגגו בו את 'מורים בגדד'.

ביום זה בתש"ג, פלשה עיראק לכוויית והחלה מלחמת המפרץ הראשונה. הצורר סדאם חוסיין ימ"ש, שיגר לארץ 39 טילים והקב"ה הראה רחמיו על בניו האהובים בארץ הקודש ועשה להם ניסים ונפלאות, כימים ההם בזמן הזה.

בי"ב במנ"א תשס"ה, גורשו יהודי חבל עזה ובמקומם באו צוררי ישראל, ונקם ישיב לצרוי.

רבי יהודה ליב דיטש, מיקירי ירושלים היה ומראשוני חסידיו של רבי דוד בידרמן מלוב, אליו היה מקשר בעבודת אהבה. חפיקא דיהודאי היה רבי יהודה ליב ורבות ספרו בני העיר בשבחו. בערב ימיו, כהו עיניו ובקש להתרפא בוינה, אך רבו הניאו ואמר: "אל העולם הבא צריך האדם לעלות עם איברים שלמים". ברפת הרבי עשתה פרי ולאחר תקופה קצרה התרפאו עיניו של רבי יהודה ליב בארץ פלאי. בהגיעו סמוך לגבורות, נחלש רבי יהודה ליב ובכחותיו האחרונים בקש להזכירו לאחר פטירתו לפני רבו הנערץ. לאחר זמן קצר יצאה נשמתו והוא הסתלק לעולם שכלו טוב. היה זה באשמרת הבקר של יום רביעי, ט"ו במנחתם אב תרע"ח, חדשים ספורים לאחר סיום שלטון התרפים בארץ ישראל.

במוצאי שבת קודש פרשת עקב, ימים אחדים לאחר פטירתו של רבי יהודה ליב, ישב רבי דודל בידרמן, עם חסידיו ומעריציו לסעדת מלון מלכה. באמצע הסעדה, אורו פניו של הרבי והוא החל לספר: חסידים רבים היו נוהרים אל העיר לפליו, כדי לחסות בצלו של "החזוה". שני חסידים היו אז, שנפשו נקספה לקבל את פני רבם, אולם הפרוטה לא היתה מצויה בכיסם. בגלל תשוקתם לחלות את פני רבם, פתחו השנים את רגליהם בדרך הארצה העולה לפליונה. באמצע הדרך, חשו השנים כי פתם הולך ואזול והם סרו אל הכפר הסמוך כדי לנוח קמעה. אחד משני החסידים היה פקח ונבון ורעיון נועז עלה במוחו. "שמע נא לי חברי היקר", אמר אל חברו. "הכה נתחפש שינינו, אני אציג את עצמי פרבי פועל ישועות ואתה תהיה הגבאי שלי. לך אפוא לפני והודע לכפרי בעל האכסניה, כי צדיק מפרסם מגיע להתארח אצלו. כך נוכל שינינו לנוח פראוי ולהמשיך בדרךנו, כשהפרוטה מצויה בכיסנו". החסיד השני היה אף הוא בר דעת והוא שתף פעולה בתכנית שנוקמה.

"פנו מקום!" הכריז הגבאי עם הכנסו אל בית הכפרי, "צדיק בא לעיר!" פניו של הכפרי האדמוי והוא החל לגער בגבאי: "כבר שבועתי דיי מכל הצדיקים למיניהם. שנים ארבות אני מצפה לבנים ועדין לא נושעתי. צדיקים רבים ברכו אותי, אך מאומה לא ארע. אני רוצה לשמע יותר מצדיקים!" לרגע נבוך הגבאי, אולם הוא התעשת מיד: "הצדיק שמגיע עת אל הכפר, הוא צדיק נשגב ופועל ישועות. בשונה מכלם, הוא מעניק קמעות ובטוחני שאם תארחו בביתך, הוא יפקיד בידך קמע שיפתח את כל השערים הנעולים בשמים". כששמע הכפרי על בעל הקמעות, השתנו פניו. מהר להכניסם אל ביתו, האכילם והשקם והעניק להם סכום הגון. פרב חשיבות, התישב הרבי וכתב בקמע את ארבע האותיות סכמ"ד. לאחר מכן, מסר את הקמע הסגור אל הכפרי וברכו להפקד במהרה בזרע של קניא.

עברה שנה, ושוב יצאו שני החסידים בדרךם לפליונה. הפעם ידעו היטב, כי עליהם להתאריך את דרכם ולא לעבר בסמוך לכפר בו בקרו אשתקד. חוששים היו שמה יזכה אותם הכפרי ויכלה בהם את חמתו על הלצון שחמדו עמו. אך מה הפתעו השנים לגלות את הכפרי בבית מדרשו של החזוה מלפלין, כשהוא משוחח עם הרבי בכבודו ובעצמו. השנים נחרדו לרגע וחששו כי הכפרי בא להלשין עליהם בפני הרבי, אך הפתעו לגלות כי האיש בא להזמין את הרבי לשמש כסנדק לבנו שנוכח לו לאחר שנים ארבות של צפייה. כשהבחין הכפרי בשני החסידים, קבלם בשמחה והודה להם נרשנות על הקמע שפעל ישועות...

הבחין החזוה בפליאתם של החסידים והוא מהר להסביר: "בואו ואספיר לכם מה התרחש פאן. בשמים עמדה מחצה של ברזל שחסמה את כל התפללות והברכות של הצדיקים, ולכן לא נושע הכפרי כל אותן שנים ארבות. בקמע שכתבתם לו, נכתבו האותיות סכמ"ד ראשי תיבות בפולנית 'סטארא קראא מילקא דאזא', שמשמעותן 'גם פרה זקנה מעניקה חלב'. מעשה זה עורר צחוק גדול בשמים, עד שחומת הברזל נסדקה ודרך הסדק חדרו כל התפללות של הצדיקים, והיהודי נושע בן זכר בדרך גס'.

כשסיים רבי דודל את ספורו הנפלא, אמר: "כשעלה רבי יהודה ליב דיטש ליישיבה של מעלה, שאלוהו חסיד של מי היית? והוא השיב 'של ר' דודל בידרמן'. פרץ צחוק גדול בשמים 'הגם דודל בצדיקים?! נוצר סדק בשערי גן עדן ורבי יהודה ליב הפקח מהר להדחק פנימה'.

בבית מדרשו של רבי דודל השלך הס ורעדה אחזה במסבים. הם חשו פאלו זה עתה שב רבם מקבור ביישיבה של מעלה, שם זכה לראות חיונות נפלאים. רבי דודל בקש לטשטש את ההתרגשות ומהר לבקש מים אחרונים לברכת המזון. כשבויעים לאחר מכן, פד' פאלול תרע"ח, הסתלק רבי דודל עצמו ורבי יהודה ליב החסיד הנאמן, שוב זכה להיות במחצת רבו הנערץ.

מטעים

אלה הדברים (א.ס.)

בגטין מובא, כי התורה נתנה מגלה אתר מגלה. וזה קרמו כאן בתבות אלה הדברים, שמטעים בשטחי מנח רביעי, שבאשר אמר משה את ספר דברים היו מנחים לפניו ארבעה ספרים. ועוד מצאו קמו לדברי הרמב"ם באבות, שהחסידי הקמיעט בדבורו מדבר רק חלק אחד נגד ארבעה של האדם הפשוט, ולכן קשב אל "אלה הדברים" אזי מנח רביעי, ניח ארבעה חלקים מדבורו ולא ידבר.

אנה | אנחנו עלים (א.כח)

תבת אנה מטעמת מלרע שלא כרגיל. יש שמצאו כאן קמו של לשון עתיד, כי בגלל שהתלוננו נמס לבבם בעתיד ונקבעה בכזה לדורות בתשעה באב. הפעם השניה בתנ"ך שאנה מטעם מלרע הוא בפסוק אנה אלך מרוחה, לרמוז שהאדם צריך בכל עת לשוב אל ה' וכל מעשיו גלויים לפניו.

קומו סעו (ב.כד)

הסמ"ך דגוישה בדגש חזק כמו אצל לוט: "קומו צאו", כדי לרמוז "על חזק הברה והחזיר בקול רעש וקחד". ב"דסיס"טל" מצא קמו, שיש לסמך בכל מלהמה על הקב"ה שהוא סומך כל הנופלים, כפי שכתוב בהמשך ראה נתתי גידך.

מדגש

"והחם את כל יעיר מתם" (ב. לד) מתים בצירי, הם מתים ממש ואינם בחיים, ואלו מתים בשוא הם אנשים חיים, כמו "מתי מספר", "במתי מעט". וזוהי כנתי האבן עזרא: "אין בין חיים למתים אלא בנקודה, וסמך החיים עומדים והמתים שוכבים". על משחק מלים זה, הדי חידה: מתים שוכבים - מתים, מתים עומדים - חיים. כיצד? התשובה היא: אם תחת המ"ם של מתים יש צירי שהוא שוכב ולא עומד, משמעותו אדם מת שגם הוא שוכב ולא עומד, אולם אם יש שוא תחת המ"ם של מתים, שהוא עומד ולא שוכב, משמעותו אנשים חיים שעומדים ולא שוכבים. ועוד קמו דרשו: "ותפל שבא ותקחם" (איוב א. טו): "אם השבא (יש בותבים שוא כה) נופל אז ותקחם" - מן העולם, במשמעות של מיתה.

ממלה

"והצרת" פרש רש"י "במהלכת קרח". אמר רבי חנוך הנה מאלקסנדר: למה נקרא שמו הצרת? מפני שקרח בקש לפתח לעצמו חצרות ולנהג "מששה רבי" בעצמו...

"הבו לכם אנשים", אמר ה"תב סופר": ישנם רבנים ומנהיגים אשר נשותיהם מביעות דעתן ומתערבות בעניני הצבור. נמצא שהצבור מנהג בידי הנביאית ולא על ידי הרב. לכן בקש משה "הבו לכם אנשים", שיהיו האנשים המנהיגים ולא הנשים...

רבי אריה מרדכי רבינוביץ מפורסם שפעלה אחר כך לירושלים, היה ברבנו של היהודי הקדוש ונפר היה עליו כי מגזע קדש מחצבתו. מצין היה בצדקת פרונו ובעל חסד מפלא היה. כל מי שהיה נכנס לביתו, היה שואלו מיד אם רוצה לסעד או לפחות לטעם משהו. לעניים שהיו בני ביתו, היה מאיר פנים שזקנות, מחלק להם ממיטב המאכלים שבביתו, מנעים את זמנם באמרות שפר ומשמחם במלי דבדיחותא. גליל הסדר ישבו אצלו פשלים אורחים יותר שחשו כבני בית, ולכל אחד היה מעניק תשורה נאה. רבות היה רבי אריה מרדכי משתדל להציל צעירים מגיוס לצבא הרוסי, והיה מעניק סכומים גדולים במתנה או בהלוואה לשם השגת כתב שחרור. פעם בא אליו אחד ממפיריו ביום ששי בצעהרים וספר, שבנו צריך לעמוד באותו יום למבחן בצבא והוא זקוק לסכום גדול בהלוואה כדי לפדותו. באותה שעה, לא היה ברשותו של רבי אריה מרדכי סכום גדול שפזר, ולכן בקש לטל את פמוטות הפסח שלו כדי למשקנם ולקבל כסף תמורתם. סרבה אשתו להעניק את הפמוטות וההביאתם בארון אשר בבית ונעלה את דלתותיו. לא הסס רבי אריה מרדכי, בנדעו שחיו הרחוקים והגשמיים של אותו צעיר מנחים על פפות המאוננים, פרץ את הארון והוציא את הפמוטות. ואת אשתו נחם ואמר: "לפנינו מצוה נחוצה של פדיון שבויים, ואנחנו נוכל להמשיך לחיות בלי פמוטות מקסך".

רבי חיים מצנז התארח פעם אצל רבי חיים יוסף גוטליב מסטרופקוב, והתפלא לראות בביתו ארון ספרים מלא וגדוש. שאל רבי חיים את הרב: "והרי העניות פה גדולה בעולם, הכיצד מרשים אתם לעצמכם לפזר כסף בה רב לרכישת ספרים?" השיב רבי חיים יוסף: "פעמים רבות רוצה אני לתמוך בתלמידי חכמים עניים שאין הפרוטה מצויה בכיסם, אלא שרוצה אני לתמוך בהם בדרך כבוד ולכן רוכש אני מהם ספרים ומשלם להם כסף מלא, ומספרים אלו הצטבר אצלי אוצר ספרים גדול".

רבי נחום משידיק מצדיקי ירושלים היה. רב ימיו היה שריו בתעניות וסגופים, אולם כאשר היה מגיע אורח אליו, היה מפסיק את תעניתו ומצטרף אליו לסעודה, כדי שהאורח יחוש בנוח. אחד מזקני שדיק ספר פעם, כי אורח אחד שהודמן לעיר ספר לו שלן בביתו של רבי נחום ואכלו בצונתא סעודה להיטיב את לבם. התפלא האיש, כי ידע את מנהגו של רבי נחום להתענות בימות השבוע, והביע את פליאתו בפני רבי נחום. "מה אתה תמה?" אמר לו רבי נחום, "והרי אמרו חכמינו זכונם לברכה, גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה, ובודאי גדולה הכנסת אורחים יותר מתענית שלי".

רבי ישעיה חשיו, מחכמי ירושלים וצדיקיה, הצטין אף הוא במדת החסד. רבות טרח למען עניי העיר ובזכותו הוקמו כמה בתים בישראל. שקד כל ימיו על התורה ואת תורתו לא שמר לעצמו אלא הפיצם וחלקם בישראל ללא תמורה וכלי פרסום. הוא חבר הדרנים על סיומי מסכתות ודרשות לבר מצוה בהלכה ובאגדה, ולמרות שהשקיע בהם עשרות שעות של טרחה ועמל, פאדם לכל מבקש בחנם ורבים אף לא היו מזכירים את המחבר. הוא אף התנדב וישב עם חתני בר המצוה וישגן עמם את הדרשה מבלי לבקש שכר על עמלו. וכך גם העיד בצנאות: "מעולם לא בקשתי פרס ממקבל הדרשות ממני, ואף-על-פי שרצו לתן, לא קבלתי".

בבית מדרשו של ה"שור שלום" מבבל, אחר פעם שליח הצבור לבוא לתפלה ביום הכפורים, מפני שבאכסניה שלו שכב חולה מסכן והוא התעפב לטפל בו ולהכין בשבילו בוס חמין. כשיירד לפני התבה וקרא "המלך", הודעו ושתק מעט. באותה עת נזר בדברי הגמרא בגטין, "אם מלך אני, מדוע לא באת אלי עד עתה?" והצטער בלבו על שאחר לתפלה. בסיים התפלה, קראו הרבי והתענין אצלו על מה שארע עמו היום. ובהל בעל התפלה וחשב בלבו כי הרבי מוכיחו על אחורו לתפלה ועל כך שהשקה יהודי בעצמו של יום הכפורים. החל האיש להתנצל וספר לרבי מה שארע עמו לפני התפלה ועל החולה שבאכסניה בה לן. הרגיעו הרבי ואמר: "היום חשתי בתפלה, כי דבר גדול ונשגב בא לידך. כי הרי המקום נפש אחת מישראל, אאלו קים עולם מלא". וסיים: "היה סמוך וקטוח, כי תפלתך התקבלה במקומים פריח ניהוח".

"שתי גאלות תהינה לעתיד לבוא. אחת להוציא את בני ישראל מן הגלות והשניה להוציא את הגלות מישראל, והאחרונה קשה מהראשונה" (ה"שפת אמת" מגור)